

NATURA 2000-GEBIED: DE WIEDEN
VERSLAG VELDBEZOEK DD. 19 JULI 2017

Aanwezig namens Provincie:

[REDACTED] J, [REDACTED] J,
[REDACTED] J, [REDACTED] J

[REDACTED] J

Aanwezig namens Terreinbeheerder:

[REDACTED] J

Overige aanwezigen:

Waterschap Drents Overijsselse Delta:

[REDACTED] J

Datum bezoek:

19 juli 2017

Doel

Dit is het tweede PAS-veldbezoek aan het Natura 2000-gebied De Wieden (het vorige veldbezoek vond plaats op 2 mei 2016). Het jaarlijkse veldbezoek is in het kader van de PAS uitgevoerd zoals beschreven in hoofdstuk 6 van het Programma Aanpak Stikstof. Doel van het bezoek is na te gaan of voor het gebied voorziene ontwikkeling van de diverse stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden (zoals beschreven in de PAS-Gebiedsanalyse) op koers ligt. In De Wieden betekent dat tot 2021 behoud van de situatie (geen achteruitgang). Wij hebben gekeken of er bijzonderheden of afwijkingen in het veld te zien waren (veldimpressie) ten opzichte van de verwachtingen uit de gebiedsanalyse. Aangetroffen problemen en mogelijke oplossingen zijn vastgelegd in dit verslag. Het PAS-veldbezoek is een aanvulling op de overige monitoring vanuit de PAS. Vooraf is het veldbezoek voorbereid in samenspraak met de terreinbeheerder. Onderstaande aandachtspunten / locaties zijn toen geformuleerd.

Onderwerpen/bezochte locaties

Bezoek verschillende stikstofgevoelige habitattypen nabij Belt-schutsloot

1. Veenmosrietland met verschillend beheer (zomermaaien / wintermaaien)
2. Vochtige heiden
3. Trilveenhuoiland
4. Soortenarm pijpenstrootje Blauwgrasland
5. Galigaanvegetatie (stikstofgevoelig habitatype)

Stikstofgevoelige leefgebieden van soorten:

6. Barsbeek
7. Barsbeker Binnenpolder
8. Meppelerdieplanden
9. Giethoorn-Wanneperveen

Bijlagen 1: kaart met de locaties die zijn bezocht

Bevindingen:

1. Veenmosrietland (H7140B)

In de veenmosrietlanden is de reductie van riet een belangrijke beheermaatregel. We zien op het perceel dat in de zomer gemaaid worden een meer diverse vegetatiesamenstelling dan het naburige perceel. Percelen die in de zomer worden gemaaid worden afgewisseld met percelen met een wintermaaibeheer. Het water fungeert als corridor tussen de zomermaaipercelen, zodat zaadverspreiding en kolonisatie worden bevordert. Natuurmonumenten geeft aan dat de beheerde percelen nog wat te ruig zijn. In het zomermaaiperceel zien we o.a. zonnedauw, koningsvaren, kamvaren, moerasviooltje (waardplant van de zilveren maan vlinder), veenmos, watertorkruid. Het aanwezige haarmos is een indicatie dat er verzuring en verdroging optreedt. Begreppelen is hier een maatregel die er toe kan leiden dat meer basenrijk boezemwater de percelen kan bereiken. Het effect van een greppel reikt vaak zo'n 20 cm, het effect is daarmee veelal beperkt tot een gedeelte van een perceel.

Figuur 1. Veenmosrietland met zomermaai-beheer (links) en wintermaai-beheer (rechts)

2. Vochtige heide (laagveen)(H4010B).

Dit perceel bestaat uit een mozaïek van verschillende vegetaties, waaronder vochtige heide. Voor instandhouding van de soorten wordt hier jaarlijks in de zomer gemaaid. Voortschrijdende verdroging is hier een aandachtspunt. We zien o.a. tormentil, dopheide, paddenrus, moerasprinkhaan, gouden sprinkhaan en vele zilveren maanvlinders. Hier is de dag ervoor een grote vuurvlieder gezien, die waarneming is echter helaas niet vastgelegd. Op de hogere delen staat grote pimpernel, gevleugeld hertshooi, kattenstaart en moeraswederik. Onlangs is na hevige regenval snel door het waterschap gereageerd door het peil te verlagen, terwijl direct erna een erg droge periode aanbrak. Het peilbeheer is daarom een aandachtspunt, dit is maatregelen X in het beheerplan.

Figuur 2. Zilveren maan

3. Trilveenhuoiland (H7140A)

Vanaf de boot zien we duidelijk een overgang van keileem bodem (het hoge Land van Vollenhove) naar laagveenmoeras (De Wieden), een belangrijke habitat voor het paapje. Het beheer dat Natuurmonumenten op een perceel iets verderop toepast bestaat uit het jaarlijks maaien en beheer van vlinderstroken van 3 tot 5 meter breed. Dit beheer vindt plaats op afgesproken plekken. In de hooilanden zonder afgesproken vlinderstroken laat NM altijd 3 tot 10% staan van de vegetatie, zodat insecten een plek hebben om nectar te verzamelen. Hier zien we bijzondere plantensoorten als moeraskartelbald, parnassia en blauwe knoop, kleine veenbes. Op de iets ruigere delen zien we gagel en kruipwilg. Natuurmonumenten geeft aan dat een te laag waterpeil een negatieve uitwerking kan hebben op o.a. plat blaasjeskruid en vele andere zeldzame trilveensoorten.

Figuur 3. Trilveenhuoiland

4. Soortenarm pijpenstrootje Blauwgrasland (H6410)

We zien signalen van verdroging, verzuring en vervuiling treden op in dit perceel. Er komen wel soorten voor die typisch zijn voor Blauwgrasland, we zien o.a. blauwe knoop, moeraskartelblad, pimpernel, maar ook veel pijpenstrootje. Het bufferend vermogen van het systeem dient hier nader bekeken te worden. In het kader van maatregel M01 (onderzoek defosfatering) wordt de waterkwaliteit in het gebied onderzocht.

5. Galigaanvegetaties (H7210)

Langs de oever van een drietal trekpaten constateert Natuurmonumenten hier de afgelopen jaren een sterke toename van Galigaan, van enkele planten tot vele (zie Figuur 1). Galigaan is gevoelig voor de waterkwaliteit, met name stikstof, maar kan zich hier goed handhaven en verspreiden. Natuurmonumenten past hier een nieuw beheer toe van eens in de vier à vijf jaar maaien.

Figuur 4. Oever met Galigaanvegetatie (rechts)

Vanaf de boot zien we dat een groot gedeelte van het bos is gerooid (mogelijk gemaakt door het LIFE project). In totaal wordt in de Wieden in de eerste beheerplanperiode 50 hectare bos gerooid en in maaibeheer genomen; 18 hectare in het kader van het LIFE project, het resterende gedeelte door uitvoering van de maatregelen op habitatniveau (PAS-gebiedsanalyse).

In de middag bezoeken we stikstofgevoelige leefgebieden voor de weidevogels en roofvogels en het geel schorpioenmos (locaties 6 t/m 9).

6. Barsbeek

Natuurmonumenten kwalificeert dit als een - in de toekomst - geschikt gebied voor het paapje, die structuurrijke ruige schraalgraslanden nodig heeft en een overgang van veengebied naar het hoger gelegen keileemgebied. Ook kan het gebied functioneren als foerageergebied voor de bruine kiekendief, deze broed in het moerasgedeelte. Het weidegebied is hier echter nog te rijk aan bemesting, heeft onvoldoende structuur en diversiteit. Een toename in schralere plantensoorten is hier nodig, zodat ook insecten en vogels toenemen. Dit is één van de maatregelen in de PAS-gebiedsanalyse.

Figuur 5. Grasland langs de Barsbeek

7. Barsbeker Binnenpolder

Deze grote binnenpolder met kleiige bodem is interessant voor weidevogels (grutto, tureluur), maar is ook een belangrijk fourageergebied voor roofvogels, waaronder de bruine kiekendief. Sinds vier jaar worden de graslanden van Natuurmonumenten in dit gebied niet meer bemest. De doordringbaarheid van de vegetatie wordt hierdoor beter, wat van belang is voor met name weidevogelkuikens. De vegetatie is nu nog te hoog, te voedselrijk en heeft weinig structuur. Momenteel wordt m.b.v. zonnepanelen en pompen water ingelaten. Onlangs zijn hier bij tellingen acht veldleeuweriken gezien. De inrichting van het gebied wacht op de landinrichting Vollenhoven-Bloksijl. Als deze is afgerond kunnen gerichte (PAS) maatregelen worden uitgevoerd.

8. Meppelerdieplanden (combinatie trilveen, blauwgrasland)

Dit gebied grenst aan het Meppelerdiep. De waterstand is in principe hoog. Op het moment van het veldbezoek was het erg droog, omdat er water uitgelaten werd om maaïen mogelijk te maken. Na het maaïen wordt zo kort mogelijk water vanuit het Meppelerdiep ingelaten om z.s.m. het hoge waterpeil weer te behalen. Als het gebied weer op peil is wordt de doorgang met het Meppelerdiep weer gesloten. De ondergrond verschilt hier van De Wieden doordat het rivierklei bevat. Geel schorpioenmos neemt hier toe; dit is onderzocht door ecologisch bureau Van Tweel (SNL kartering). Naast geel schorpioenmos zien we hier o.a. blauwe zegge, moeraskartelblad, waterdrieblad, en Natura 2000 doelsoort platte schijfhoren.

Figuur 6. Meppelerdieplanden

9. Giethoorn-Wanneperveen

Dit cultuurlandschap is zeer geschikt voor diverse weidevogels en biedt dit jaar plaats voor 13 broedende zwarte sterns op gecreëerde broedvlotjes. Krabbenscheer biedt van nature een broedplek maar de vlotjes creëren extra broedplaatsen. De kwartelkoning (dit jaar helaas geen broedgeval in De Wieden (hoort ook niet in het weidevogelgebied)), diverse weidevogels, de watersnip en de purperreiger (alleen fourageergebied, deze vogel broedt in Hoogwaterzone Auken) komen in het gebied voor.

Conclusie

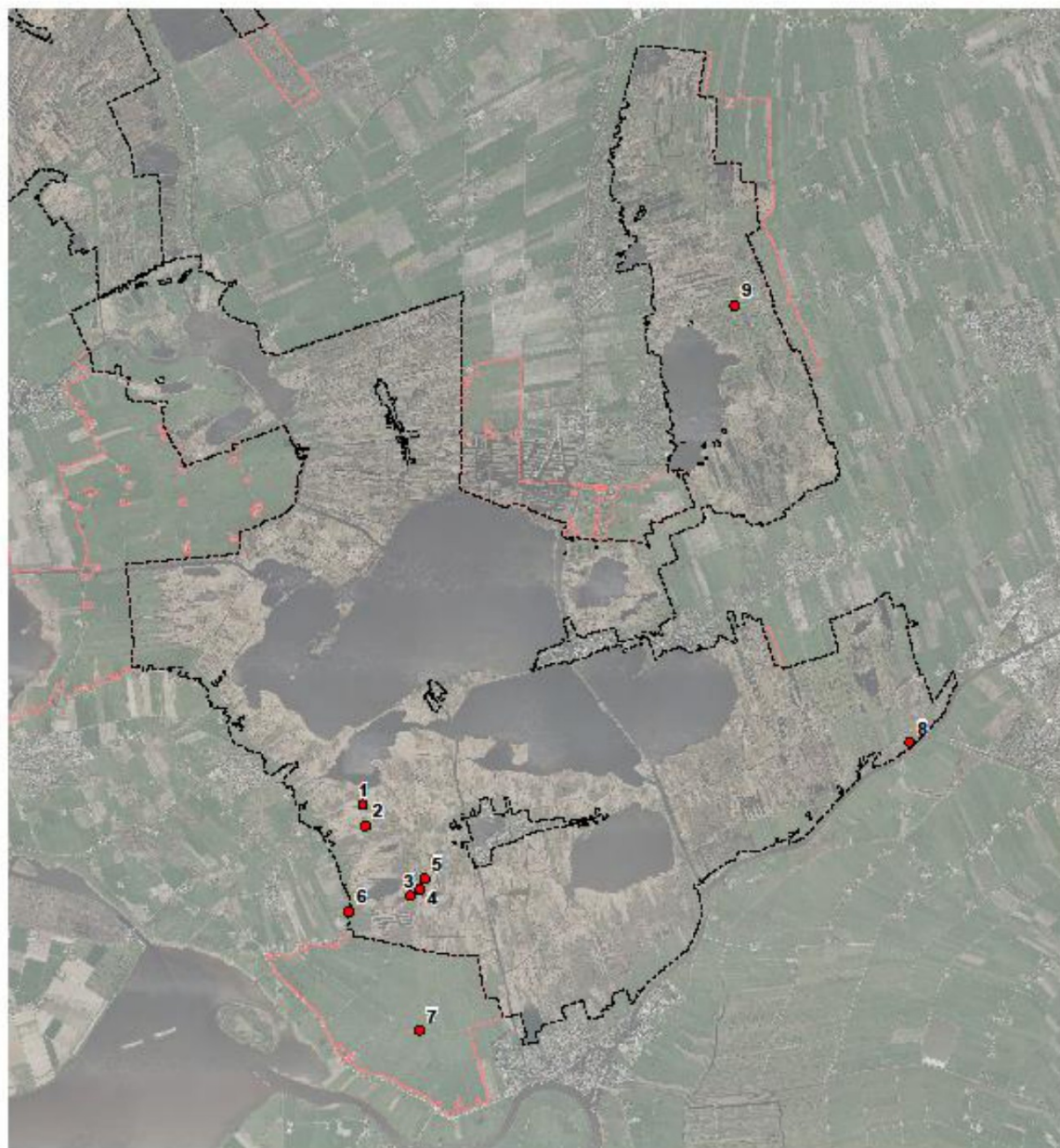
We hebben tijdens het veldbezoek geen onverwachte ontwikkelingen waargenomen in de bezochte stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden in het Natura 2000-gebied De Wieden. We hebben diverse habitattypen gezien waar de maatregelen vruchten afwerpen, zoals veenmosrietlanden waar zomermaai beleid wordt uitgevoerd (dit wordt al enkele jaren uitgevoerd) en trilvenen met een jaarlijks maaibeleid en beheer van vlinderstroken. De ontwikkeling hiervan wordt gemonitord via procesindicatoren. Verdroging, verzuring en verruiging eisen op verschillende locaties een blijvende aandacht. Via maatregel X en M01 is er aandacht voor de waterkwaliteit en – kwantiteit.

Dit verslag is vastgesteld door:

 namens Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten
3 oktober 2017

 namens provincie Overijssel
25 juli 2017

Bijlage 1. Bezochte locaties 2017 PAS-veldbezoek De Wieden

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen